Curs Acadèmic: 2026/27

20271 - Història de l'Urbanisme

Informació de la Guia Docent

Titulació: 235 - GHA2 - Grau d'Història de l'Art (Pla 2014)
556 - GGE2 - Grau de Geografia (pla 2019)
668 - GGE3 - Grau de Geografia

Codi: 20271

Tipus: 235 - Obligatòria
668 - Optativa
556 - Optativa

Crèdits: 6.0

Tipus d'ensenyament: Modalitat docent presencial a temps complet

Àmbit: Història de l'art i de l'expressió artística, i belles arts

Curs: 556 - GGE2: 3
556 - GGE2: 4
235 - GHA2: 3
236 - GHDA: 3
668 - GGE3: 4
233 - GGEO: 3

Semestre: Segon semestre

Professorat: Miquel Àngel Capellà Galmés

1. Professor/s responsable/s

Dra. Neus Serra Vives
Edifici Ramon Llull - Despatx AB11
n.serra@uib.cat

Dr. Miquel Àngel Capellà Galmés
Edifici Ramon Llull - Despatx BF07
971 25 97 61
ma.capella@uib.cat

2. Llengua d'impartició

La llengua d'impartició consta a la pàgina web de l'assignatura de l'estudi corresponent i es pot consultar segons el grup de matrícula.

2.1. Llengües de suport

- Català
- Espanyol
- Anglès
- Italià
- Francès

3. Contextualització

L'assignatura Història de l'Urbanisme forma part del Mòdul M1 (Coneixements de la Història de l'Art general universal com a procés complex, obert i discontinu a partir de la compartimentació del temps històric en unitats constituïdes per èpoques de diferent durada), en concret de l'apartat Història de l'Art en àmbits temàtics i territorials específics.

Es planteja la Història de l'Art com Història de la ciutat. Tot i la diversitat de línies interpretatives que es poden aplicar al fenomen urbà, tres són els eixos d'estudi preferents que se seguiran al llarg del curs: la forma (les relacions entre la morfologia urbana, la tipologia constructiva i els monuments), el procés (creació, creixement, consolidació, transformacions i destruccions) i la percepció (enfocaments i lectures, viatgers i ciutadans).

4. Requisits

No hi ha requisits essencials ni recomanables.

6. Resultats d'aprenentatge/Competències

GEOGRAFIA

Habilitats o destreses

- HAB20 Analitzar els continguts des d'una perspectiva d'igualtat de gènere, identificant les relacions entre ambdós gèneres i el seu impacte en el desenvolupament sostenible, amb l'objectiu de proposar solucions que afavoreixin una societat equitativa i sostenible.

HISTÒRIA DE L'ART

Aquesta matèria té el propòsit de contribuir a l'adquisició de les competències que s'indiquen a continuació, les quals formen part del conjunt de competències establertes en el pla d'estudis del títol de grau d'Història de l'Art:

Específiques

- CE1 Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Consciència crítica de les coordenades espai i temps (diacronia i sincronia) i dels límits i les interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'Art
- CE3 Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Visió diacrònica regional i completa dels fenòmens artístics territorials
- CE4 Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Coneixements particulars i optatius de la Història de l'Art

Genèriques

- CG2 Capacitat de comunicació oral i escrita a l'hora de transmetre el coneixement adquirit
- CG6 Capacitat de reconèixer la creativitat i els valors estètics

Bàsiques

Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent:

http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

7. Continguts

INTRODUCCIÓ. Teoria i metodologia d'estudi de la forma urbana

BLOC A. LA CIUTAT A L'ANTIGUITAT

Tema 1. La ciutat grega

Tema 2. La ciutat romana

Tema 3. La ciutat tardoromana i la transició a l'edat mitjana

BLOC B. LA CIUTAT A L'EDAT MITJANA

Tema 1. La ciutat a l'alta edat mitjana

Tema 2. El món islàmic

Tema 3. La baixa edat mitjana

BLOC C. LA CIUTAT A L'EDAT MODERNA

Tema 1. La ciutat en el Renaixement

Tema 2. La ciutat en el Barroc i la transició a l'edat contemporània

BLOC D LA CIUTAT A L'EDAT CONTEMPORÀNIA

Tema 1. La ciutat en el s. XIX

Tema 2 La ciutat en el s. XX

Cada un dels temes compta amb una guia d'estudi a l'aula digital.

8. Metodologia docent

El mètode de treball d'aquesta assignatura s'articula a través d'activitats teòriques i pràctiques en diversos tipus d'agrupacions i sistemes de treball, dividits en sessions presencials i no presencials, com s'indica a l'apartat d'activitats.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia en l'adquisició de coneixements per part de l'alumnat, aquest tendrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el professor, un calendari amb notícies d'interès, documents electrònics, enllaços a llocs web i propostes de pràctiques de treball autònom individual.

Itinerari diferenciat

Per sol·licitar l'Itinerari diferenciat, l'alumne/a haurà de complir els requisits establerts per la normativa del centre.

9. Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

9.1. Activitats d'avaluació

En aquest apartat es descriuen les activitats de treball presencial i no presencial (o autònom) previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar els continguts i avaluar les competències de la matèria.

Activitats de treball presencial (60 hores)

1. Classes teòriques (magistrals)

- Descripció: Mitjançant el mètode expositiu, el professorat establirà els fonaments teòrics que componen la matèria. A més, es donarà informació per a cada tema de tipus bibliogràfic, sobre el mètode de treball i el material que haurà d'utilitzar l'alumnat per preparar de forma autònoma part dels continguts.
- Hores: 32

2. Exposició oral a l'aula del cas d'estudi

- Descripció: L'alumnat haurà d'exposar en un temps breu cada una de les fases d'elaboració del treball davant la resta del grup en tres sessions diferenciades.
- Hores: 6
- **Criteris d'avaluació**:
  - Participació activa de l'alumnat.
  - Exactitud dels resultats obtinguts.
  - Ordre i claredat expositiva.
  - Capacitat de relació i síntesi.
  - Adequació a la pregunta formulada.
  - Utilització del vocabulari específic.
- **No recuperables.**

3. Sortida de camp

- Descripció: sortida de camp a Nàpols i al conjunt arqueològic vesuvià, o bé a un museu i un conjunt arqueològic nacional o d'àmbit local. Se sol·licitarà finançament a la Facultat de Filosofia i Lletres per a la realització de la sortida de camp, i en funció de l'ajut rebut es valorarà el destí a escollir. L'alumnat triarà un element de l'urbanisme de la visita i elaborarà el Cas d'estudi segons un llistat facilitat pel professorat, així com una breu presentació oral in situ durant la sortida. El treball (Cas d'estudi) és recuperable en l'avaluació extraordinària, la presentació oral del cas no és recuperable.
- Hores: 18
- Si per raons de força major no es poden dur a terme aquestes activitats, se substituiran per visites virtuals (l'alumnat haurà de lliurar un guió raonat de la visita).
- **Criteris d'avaluació**:
  - Es realitzarà un control de l'assistència a través de llistes de control.
  - Presentació oral:
    - Ordre i claredat expositiva.
    - Capacitat de relació i síntesi.
    - Utilització del vocabulari específic.

- **No recuperable.**

4. Examen parcial I

- Descripció: Es realitzarà un examen parcial cap a la meitat del semestre. Format de la prova: anàlisi de la forma urbana amb imatges, seguint el model de preguntes de resposta llarga o desenvolupament.
- Hores: 2.
- **Criteris d'avaluació**:
  - Exactitud dels resultats obtinguts.
  - Ordre i claredat expositiva.
  - Capacitat de relació i síntesi.
  - Adequació a la pregunta formulada.
  - Utilització del vocabulari específic.
- **Recuperable a l'avaluació extraordinària.**

5. Examen parcial II

- Descripció: Es realitzarà un examen final a l'avaluació complementària. Format de la prova: anàlisi de la forma urbana amb imatges, seguint el model de preguntes de resposta llarga o desenvolupament.
- Hores: 2.
- **Criteris d'avaluació**:
  - Exactitud dels resultats obtinguts.
  - Ordre i claredat expositiva.
  - Capacitat de relació i síntesi.
  - Adequació a la pregunta formulada.
  - Utilització del vocabulari específic.
- **Recuperable a l'avaluació extraordinària.**

Activitats de treball no presencial (90 hores)

1. Cas d'estudi

- Descripció: el cas s'escollirà d'un llistat facilitat a l'inici del semestre pel professorat sobre algun aspecte de l'urbanisme de la sortida de camp. El text seguirà el format d'article acadèmic seguint les directrius fixades en el guió lliurat a l'inici del curs. L'extensió màxima serà de 9 pàgines de text, més portada i bibliografia. El cas d'estudi s'ha d'il·lustrar amb una selecció d'un màxim de 6 figures recopilades de la web, de la bibliografia de referència, google earth, etc. que es recomana interpretar de forma gràfica.
- L'elaboració del cas d'estudi implica tres tutories obligatòries (inici, mitjans i final del semestre) (3 hores).
- Es lliurarà mitjançant l'eina Tasca de l'aula digital (amb el complement antiplagi activat) en les dates fixades al cronograma.
- Hores: 40.
- **Criteris d'avaluació**:
  - Adequació al guió facilitat.
  - Objectius, desenvolupament i conclusions (Ordre i claredat expositiva, capacitat de relació i síntesi i exactitud dels resultats obtinguts).
  - Bibliografia (correcció en la citació i ús de la bibliografia general i específica de la matèria).
  - Correcció ortogràfica, lèxica i sintàctica.
- Recuperable a l'avaluació extraordinària.

2. Preparació i assimilació dels blocs temàtics

- Descripció: després de l'exposició per part del professorat a les classes magistrals, les classes pràctiques i els seminaris o tallers, l'alumnat haurà d'elaborar una part del temari que el professor fixarà a mesura que avanci el semestre. Per facilitar aquesta tasca, s'indicarà, per a cada bloc, la bibliografia que permet aprofundir en la matèria. L'alumnat ha de descarregar-se i analitzar els materials de l'aula digital en les dates de publicació, treballar-los conjuntament amb els apunts de les classes magistrals i la bibliografia de referència. Entre les activitats a desenvolupar es contemplen les pràctiques en línia.
- Hores: 50
- **Criteris d'avaluació**: seran avaluats al parcial i al final, qüestionaris online (activitats pràctiques).

Taula resum de les activitats d'avaluació

Element d'avaluació	Pes (%)	Recuperable (Sí/No)	Nota de validació*
Sortida de camp (Presentació oral)	10%	NO	---
Cas d'estudi	15%	SÍ	4 sobre 10

Exposició oral a l'aula del cas d'estudi	15%	NO	---
Examen parcial I	30%	SÍ	4 sobre 10
Examen parcial II	30%	SÍ	5 sobre 10

Itinerari diferenciat

Element d'avaluació	Pes (%)	Recuperable (Sí/No)	Nota de validació*
Sortida de camp (Presentació oral)	0%	NO	---
Cas d'estudi	20%	SÍ	4 sobre 10
Exposició oral a l'aula del cas d'estudi	20%	NO	---
Examen parcial I	30%	SÍ	4 sobre 10
Examen parcial II	30%	SÍ	5 sobre 10

9.2. Millora de la qualificació

No es pot millorar nota

9.3. Condicions d'ús de la IA

D'acord amb el Reglament d'ús de la intel·ligència artificial generativa en els ensenyaments universitaris oficials de grau i màster de la Universitat de les Illes Balears, en aquesta assignatura s'estableix el règim següent d'ús de la IA:

Ús moderat de la IA amb autorització prèvia
L'ús d'eines d'intel·ligència artificial generativa només es permet amb autorització prèvia del professorat en les activitats d'avaluació indicades a continuació:

Activitats: Cas d'estudi

Les condicions d'ús específiques aplicables a cada activitat d'avaluació es podran consultar si escau a l'Aula Digital de l'assignatura.

En les activitats autoritzades, l'estudiant ha d'incloure obligatòriament una declaració d'ús d'intel·ligència artificial generativa en què farà constar l'eina utilitzada, la finalitat per a la qual s'ha fet servir i ha d'identificar la part del treball a la qual l'ha aplicada.

Es recorda a l'estudiant que l'ús no autoritzat o indegut de la IA pot constituir frau acadèmic.

9.4. Frau acadèmic i comportaments contraris al Codi d'integritat

En compliment del Reglament acadèmic i de l'Acord normatiu 16436/2026, de 8 de maig, pel qual es modifica l'Acord normatiu 15418/2024, de 26 de març, pel qual s'aprova la normativa sobre comportaments constitutius de frau acadèmic i comportaments contraris al Codi d'integritat en els processos d'avaluació de la Universitat de les Illes Balears, s'aplicaran les conseqüències següents: (a) en cas de frau acadèmic, s'obrirà un procediment disciplinari; (b) en cas de comportament contrari

al Codi d'integritat, l'element d'avaluació en qüestió es qualificarà amb un 0 (zero) i perdrà la condició de recuperable.

10. Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

CONFORTI, Claudia, *La città del tardo Rinascimento*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2013.

CHADYCH, Danielle, *Atlas de Paris: Evolution d'un paysage urbain*, Paris, Parigramme, 2018.

CURCIO, Giovanna, *La città del Settecento*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2008.

FUENTE, María Jesús, *Diccionario de Historia urbana y urbanismo. El lenguaje de la ciudad en el tiempo*, Madrid, Universidad Carlos III / Boletín Oficial del Estado, 1999.

GROHMANN, Alberto, *La città medievale*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2012.

HUARD, Michel, *Atlas historique de Paris*, Paris, Persée, 2019.

MORACHIELLO, Paolo, *La città greca*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2003.

PESCO, Danielle del; HOPKINS, Andrew, *La città del Seicento*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2014.

SECCHI, Bernardo, *La città del ventesimo secolo*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2001.

ZANKER, Paul, *La città romana*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2013.

Bibliografia complementària

BENEVOLO, Leornardo, *Diseño de la ciudad*, Barcelona, Gustavo Gili, 1978.

BENITO MARTÍN, Félix, *La formación de la ciudad medieval*, Valladolid, Universidad de Valladolid, 2000.

BRAUNFELS, Wolfgang, *Urbanismo occidental*, Madrid, Alianza editorial, 1983.

CALABI, Donatella, *La città del primo Rinascimento*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2001.

CONCINA, Ennio, *La città bizantina*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2003.

FRANCHETTI PARDO, Vittorio, *Historia del urbanismo. Siglos XIV y XV*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1985.

GARCIN, Jean-Claude (ed.), *Grandes villes méditerranéennes du monde musulman medieval,* Roma, École Française de Rome, 2000.

GUIDONI, Enrico, *Arte e urbanistica in Toscana 1000-1315*, Roma, Bulzoni, 1988.

GUIDONI, Enrico, *Storia dell'urbanistica. Il Duecento*, Roma/Bari, Editori Laterza, 1989.

GUIDONI, Enrico, *Storia dell'urbanistica. Il Medioevo. Secoli VI-XII*, Roma/Bari, Editori Laterza, 1991.

GUIDONI, Enrico; ANGELA, Marino, *Historia del urbanismo. El siglo XVII*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1982.

GUIDONI, Enrico; ANGELA, Marino, *Historia del urbanismo. El siglo XVI*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1985.

GRECO, Emanuele; TORELLI, Mario, *Storia dell'urbanistica. Il mondo greco*, Roma/Bari, Laterza, 1983.

GRECO, Emanuele; TORELLI, Mario, *Storia dell'urbanistica. Il mondo romano*, Roma/Bari, Editori Laterza, 1988.

HAKIM, Besim Selim, *Arabic-Islamic Cities*, London, Kegan Paul International, 1989.

HEERS, Jacques, *La ville au Moyen Âge en occident. Paysages, pouvoirs et conflits*, Paris, Fayard, 1990.

LAVEDAN, Pierre; HUGUENEY, Jeanne, *L'urbanisme au Moyen Âge*, Genêve, Droz, 1975.

LAVEDAN, Pierre *et al.*, *L'urbanisme à l'époque moderne. XVIe-XVIIIe siècles*, Genêve, Droz, 1982.

MARTIN, Roland, *L'urbanisme dans la Grèce antique*, Paris, Picard, 1956.

MORINI, Mario, *Atlante di storia dell'urbanistica. Dalla preistoria all'inizio del secolo XX*, Milano, Editore Ulrico Hoepli, 1963.

MORRIS, A.E.J., *Historia de la forma urbana. Desde sus orígenes hasta la revolución industrial*, Barcelona, Gustavo Gili, 1984.

PINOL, Jean-Luc (ed.), *Historia de la Europa Urbana*, 5 vol., València, Publicacions de la Universitat de València, 2003.

SICA, Paolo, *Historia del urbanismo. El siglo XVIII*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1982.

SICA, Paolo, *Historia del urbanismo. El siglo XIX*, 2 vol., Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1981.

SICA, Paolo, *Historia del urbanismo. El siglo XX*, Madrid, Instituto de Estudios de Administración Local, 1981.

ZUCCONI, Guido, *La città dell'Ottocento*, Roma/Bari, Editori Laterza, 2001.

Altres recursos

L'alumnat tendrà a la seva disposició a l'aula digital un repertori de recursos d'interès per a la seva formació, com poden ser diversos documents electrònics sobre la matèria elaborats tant pel professorat com per altres professionals i nombrosos enllaços a Internet.

11. Protecció de dades i drets de propietat intel·lectual

El tractament de dades personals en aquesta assignatura es realitza d'acord amb el que estableixen el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell (Reglament general de protecció de dades ── RGPD), la Llei orgànica 3/2018,

de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, i la Llei orgànica 2/2023, de 22 de març, del sistema universitari (LOSU). Aquest tractament es fonamenta en l'exercici d'una missió realitzada en interès públic en l'àmbit de l'educació superior.

En el marc de l'activitat docent —ja sigui presencial, virtual o híbrida— es poden tractar dades personals dels participants, incloent-hi la imatge i la veu, que tenen la consideració de dades de caràcter personal i gaudeixen de protecció legal. Els possibles enregistraments de sessions docents tenen una finalitat exclusivament educativa i no poden ser enregistrats, difosos ni utilitzats fora de l'entorn autoritzat sense el consentiment exprés de les persones afectades.

D'altra banda, els materials docents de l'assignatura —incloent-hi els disponibles a Aula digital i els possibles enregistraments de sessions— estan protegits pels drets de propietat intel·lectual del professorat i/o de la UIB, segons correspongui. No està permès enregistrar, descarregar, reproduir, difondre o distribuir aquest material fora de l'entorn educatiu autoritzat sense el consentiment de la persona titular dels drets.

L'ús indegut del material docent o de les dades personals pot donar lloc a responsabilitats disciplinàries, administratives i/o civils.

Finalment, no està permès facilitar a eines d'intel·ligència artificial dades personals o informació sensible, pròpia o de terceres persones, ni continguts docents protegits, ja que això pot vulnerar la normativa en matèria de protecció de dades i de propietat intel·lectual.

12. Addenda: adaptació docent a un tancament de les instal·lacions universitàries

No és necessari fer cap adaptació de les condicions de la guia docent.